THE HEBREW JOURNAL
דער אידישער זשורנאל
H. Winberg, Pres. & Gen. Mgr.
The Only Daily Jewish Newspaper In The Province of Ontario,
PUBLISHED BY
CANADIAN JEWISH PUBLISHING CO., LTD.
251—253 Queen Street West Telephone Adelaide 3967
Subscription Rates $6 PER YEAR, $3.50 SIX MONTHS
Single Copy — 3 cents
Entered as Second Class Mail Matter at C. P. O. Toronto Ont.
January 22nd 1913

די אגענטור פראגע וועט נאך לאנג דעבאטירט ווערען

א זאך קען מען אורטיילען נאר לויט דורך די רעזולטאטען, וואס עס פראדוצירט. און כל זמן אזעלכעס איז נאך ניטא. איז עס נאך אלץ אין א צושטאנד, וואס מען קען דעבאטירען איין זעג אדער א צווייטען.

און אזוי איז עס אויך מיט דער פראגע וועגען דער אידישער אגענטור. אמת אויפ'ן לעצטען ציוניסטישען קאנגרעס איז די פראגע שוין אויסגעדראשען געווארען, און דר. חיים ווייצמאן האט אויסגעפירט, דער קאנגרעס האט גוטגעהייסען די אידישע אגענטור. אבער ביז דעם היינטיגען טאג איז די אגענטור זאך נאך אינ'ם פראצעס פון שאפונג אין פארבאר־ייטונג. און איף קיין ממשות'דיגע רעזולטאטען קען מען נאך ניט אנווייזען. כל זמן דאס וועט פעהלען, וועט שטענדיג מוזען זיין א געגערשאפט, טראץ אלע באשלוסען.

און דאריבער איז אויף דער לעצטער ציוניסטישער קאנווענשאן און וואשינגטאן די פראגע דעבאטירט געווארען פון דאס ניי, און אויב מען קען יענע קאנווענשאן אנגעהמען אלס באראמעטער פאר'ן קומענדען ציוניסטישען קאנגרעס, קען מען אויך דארטען ערוואר־טען א חיצונע דע־באטע ארום דער פראגע.

אזוי לאנג ווי די אידישע אגענטור פונקציאנירט נאך ניט, אזוי לאנג ווי קיין פראקטישע איז נאך פון איהר ניט פארצייכענט געווארען, וועט ניט נאר זיין א געגנערשאפט, נאר מען וועט נאך אויך אלץ פארזוכ־צען צו דעבאטירען די פראגע.

מען זוכט עס צו כשר'ן

ווען מען רעדט לעצטענס וועגען מיליטאריזם און באזאפנונג, קומט גלייך אויפ'ן געדאנק די מיינונג, וועלכע איז שוין ארויסגעזאגט געווארען פון אזוי פיעל אויטארישטען, אז אין די קומענדע מלחמות וועלען גיפטיגע גאזען שפיעלען די היפטראליע. יענע גאזען וועלכע וע־לען פארארזאכען די גרעסטע מענשען־שחיטות. עס איז ניט קיין גזמא צו זאגען, אז אין פיעלע לאנדארעס פון פיעלע לענדער, ארבייט מען גאנץ געשמאק אויסצוגעפינען נייע גיפטיגע גאזען, וועלכע זאלען זיין נאך מוטליכער און שעדליכער ווי די גאזען וואס דייטשלאנד האט באנ־נוצט אין דעם לעצטען וועלט־קריעג. אויף וויפיעל אינטערעס די מלוכות צייגען ארויס אין דער דאזיגער זאך, איז געזעזען צו זעהן פון דעם אינטערעס און געיעג וואס איז געווארען. ווען אן ענגלישער ערפינדער האט באקאנט געמאכט וועגען זיינע טויטענדע שטראהלען, אין גלייך האט עס יעדע מלוכה געזוכט אויסצובאען פאר זיך.

יעדע זאך האט אבער היינטיגע צייט איהר פארטיידיגער, און אויך פאר די דאזיגע גיפטיגע גאזען האט זיך אפגעזוכט א פארטיידיגער.

דער אמעריקאנער מאיאר־גענעראל עמאס איי. פרייעס, הייפט פון דעם כעמישען דעפארטמענט פון דער „יוניטעד סטייטס" ארמיי, באר־ווייזט יעצט אין דער אמעריקאנער פרעסע, אז די מיינונג וואס איז פאר־שפרייט צווישען די פעלקס־מאסען וועגען די גיפטיגע גאזען, איז ווייט איבערגעטריבען געווארען, און אז די ווירקליכקייט איז גאנץ אנדערש. לויט זיין מיינונג איז אפילו דער גיפטיגער גאז דער מעגליכסטער פארט וואפען, און ער זוכט צו באווייזען מיט ציפערען, אז ביי די גאז־פאר־וואנדעטע סאלדאטען אין דער לעצטער מלחמה, זעגען געזעזען דיעני־גער טויטענפאלען ווי ביי אנדערע.

עס בלייבט פאר כעמיקער אין ספעציאליסטען צו פסק'ענען אויף ווי ווייט די דאזיגע באהייפטונגען זעגען ריכטיגע אדער ניט, אבער אינ־טערעסאנט איז, וואס די ציוויליזירטע וועלט זוכט אלעס צו כשר'ען.

א מאדנע ערשיינונג

אין ענגלאנד וואקסט די ארבייטסלאזיגקייט, טראצדעם וואס דער ענגלישער פונט האט שוין דערגרייכט זיין אדיגענעלע וועדט, אין די ארבייטסלאזיגקייט פארארזאכט אויך א רייהע אנדערע עקאנאמישע פראבלעמען, איינע פון וועלכע איז אזא ווייכטיגע זאך, ווי דער קומענדיג קיילעדסטריק, וועלכער הענגט דארטען אין דער לופטען, צוליעב דעם ווייל די מינערהייטענס־מיטער זוכען צו באקומען א נייעס אגרימענט מיט לענגערע ארבייטס־שטונדען און קלענערע שכירות.

גאנץ אנדערש איז עס אבער אין פראנקרייך. דער פראנצויזישער פראנק האלט אין איין פאלען, און עס העלפען אפילו ניט דערצו די עמליכע הלואות, וואס מארגאנ'ס באנקהויז האט שוין געמאכט, אין דאך זעהרט בארויכטעט פון פראנקרייך, אז אין דער געשעפטס־וועלט איז דארטען גאנץ לעבעדיג, און דאס פראנצויזישע ארבייטס־מיניסטעריום האט אפיציעל ערקלערט אין פארלאמענט, אז אין פאריז זעגען ניטא קיין ארבייטסלאזע, אז איבער'ן גאנצען לאנד קען מען ניט געפינען קיין מוזיגען ארבייטסלאזע, און אז אין אלע פאבריקען זעהרט געארבייט פולע צייט.

דינסטאג איז דער פראנק פארקייפט געווארען 22 פאר א דאלאר, און דאך איז דאס עקאנאמישע לעבען דארטען אין א געזונטען צושטאנד, נור עס דערצעהלען די באריכטען.

עס איז א מאדנע עקאנאמישע ערשיינונג.

מעהר פאראנטוואורטליכקייט

דער אידישער גאס פעהלט מעהר פאראנטוואורטליכקייט.

עס פעהלען אונז פיעלע זאכען, אבער ניט איינמאהל איז דער מאנגעל אין גרעסערער פאראנטוואורטליכקייט די ארזאכע פון פיעלע איבלען.

די ערשיינונג, דער מאנגעל אין מעהר און גרעסערער פאראנט־וואורטליכקייט איז יעצט קלעהרער געווארען אין צוזאמענהאנג מיט דער „האיאס" אונטערזוכונג אין ניו־יארק.

ביי אונז קען יעדער אנקלאגען זיער עס זייל גאר. די איינגעפונ־דענע אינסטיטוציע, און שטענדיג געפינען זיך אויערען וואס כא־פען אויף יעדען קלאגג, און צוברלאזען עס אין א פייער.

וואלטען מיר געהאט אן ערנסטערע באציהונג צו זאכען, וואלט ביי אונז געזעזען אי מעהר פאראנטוואורטליכקייט, און מען וואלט אויך אזוי לייכט ניט געקענט אויפבלאזען אזעלכע סענסאציעס. פעהלט דאס אונז אבער, און ניט זעלטען באזאהלען מיר גאנץ טייער פאר דעם.

זייל עס איז זעהר לייכט אריסצורופען מיסטריען אויף דער אידישער גאס.

THE HEBREW JOURNAL
דער אידישער זשורנאל
H. Winberg, Pres. & Gen. Mgr.
The Only Daily Jewish Newspaper In The Province of Ontario,
PUBLISHED BY
CANADIAN JEWISH PUBLISHING CO., LTD.
251—253 Queen Street West Telephone Adelaide 3967
Subscription Rates $6 PER YEAR, $3.50 SIX MONTHS
Single Copy — 3 cents
Entered as Second Class Mail Matter at C. P. O. Toronto Ont.
January 22nd 1913

אין פאריז קאכט זיך איצט מיט דעם אינטערנאציאנאלען קלוב פון גע'נט'טע פרויען

פון הערים מארזוין.

איינער פון די אינטערעסאנטסטע קלובען אין פאריז און אפשר אויך אין דער גאנצער וועלט, איז דער אינטער־נאציאנאלער קלוב פון גע'נט'ע פרויען, וועלכער איז ניט א שטיקעל ציט צור־ריק געגרינדעט געווארען.

אין דעם דאזיגען משונה'דיגען קלוב באטייליגען זיך אויסער די פראנצויז־ישע פרויען, אויך פרויען פון אנדערע נאציאנען: ווי דייטשע, אמעריקאנער, ענגלישע, גריכישע, רוסישע און שפאני־שע.

די פרויען פון דעם דאזיגען קלוב ווערען צוטיילט אין 4 קלאסען.

אין דער ערשטער קלאס נעהען אריין פרויען וועלכע האבען זיך גע'נט'ט מיט מעהרערע מענער, אין דער דריטער קלאס נעהען אריין פרויען וועלכע האבען געשווארערען ניט מעהר תחונה צו האבען און אין דער פערטער קלאס נעהען אריין פרויען וועלכע פערער־נען צו שיידען זיך מיט די מענער.

די גרינדערין און פרעזידענטין פון דעם קלוב איז די פרוי בורנארט קיואר, וועלכע האט זיך שוין גע'נט מיט 5 מע־נער, א זאך וועלכע זי רעכענט פאר א גרויסען כבוד. אין דעם דאזיגען קלוב געפינען זיך פרויען וועלכע האבען זיך שוין גע'נט מיט 8 און מעהר מענער.

דער קלוב האט זיך געגרינדעט מיט 6 גע'נט'ע פרויען און איז אין א קור־צער צייט געווארען אזוי פאפולער דאס אין משך פון דריי מאנאטען האט ער שוין געצעהלט איבער 6 הונדערט מיט־גלידערינס.

די אורזאכע פון דער דאזיגער פאר־מעהרונג איז, וואס אין פאריז נעפינען זיך א סך גע'נט'ע פרויען א דאנק דעם וואס עס איז דארט גרינג צו באקומען א נט.

פאר דער לעצטער צייט זענען צו־נעקומען נאך 3 הונדערט פרויען, אזוי אז ער צעהלט שוין ביי די טויזענט מיטגלי־דערינס.

די פאריזער צייטונגען האבען דער־ווייל א שטיקעל סענזאציע און מאכען שפאס. זיי זיינען מיט דער מיינונג דאס די שטארקע ארגאניזאציע וועט נאך ארויסשטעלען איהרע איינענע קאנדידא־טען פאר די וויכטיגסטע אמטען פון דער רעפובליק.

די פארוואלטונג פון דעם פריהער דערמאהנטען קלוב האט לעצטענס ארויס־געלאזען אן אויפרוף צו אלע גע'נט'ע פרויען פון פאריז צו ווערען מיטגלידער אין דעם קלוב.

אין דעם דאזיגען אויפרוף ווערט אנגעוויזען, דאס די פרוי וועלכע האט זיך צוזעוואוינט צו פיהרען א פאמיליען לע־בען, פיהלט זיך זעהר עלענד נאכדעם ווי זי שיידט זיך מיט איהר מאן, אנגעל ניט קוקענדיג אויף קרינגעריינען און ליידען אין זי דאך אין א געוויסע מאס צונעבונדען צו איהר מאן, און מעהרסטענטייל פאר־סירט דאס זי געהט זיך ווידער צוזאמען מיט איהר מאן מיט טרעם באנייט זי ווייטער איהר טראגישען לעבען.

עס זיינען דא פאלען וואס די גע־נט'ע פרוי האט התונה מיט א צווייטען מאן, דאס איז דערפאר וואס זי האט זיך צוזעוואוינט צום פאמיליען לעבען.

די הויפט אויפגאבע פון קלוב איז צו שאפען גרינדליכקייט צווישען די גע־נט'ע פרויען. דער קלוב ווענדעט אן אלע מעגליכקייטען צו פארזיכען דאס לעבען פון די גענט'ע פרויען און אריינטראגען אן אינהאלט אין זייער לעבען, מיט'ן צוועק אוועקצינעהמען ביי זיי דעם חשק צו אומקעהרען זיך צוריק צו זייערע גע־נט'ע מענער אדער צו פארבינדען זיך מיט א צווייטען מאן.

זייער צוועק איז אויך צו גרינדען אפטייליונגען אין אייראפא און אמעריקא בכדי דאס די גענט'ע פרוי זאל איבעראל געפינען איהר קאמפאניע, און זיך ניט גע־פינען עלענד.

די פליכטען פון די מיטגליעדערינס זענען ניט קיין גרויסע. אפטייענדיג א מיטגלידערין 5 יאהר איז זי פרוי פון יע־דען פליכט:

זיי שאפען אויצט א פאנד אויפצו־בויען אן איינענע הויז אונטערן נאמען די הויז פון די גענט'ע פרויען, און די גע־נט'ע פרויען וועלכע וועלען דארט וואוי־נען וועלען דארט געפינען א געמיינשאפט־ליכען און פאמיליארען לעבען.

עס איז איבעריג צו זאגען דאס די מיטגלידערינס פון דעם דערמאהנטען קלוב זיינען אלע רייכע פרויען, ווייל אן אריימע פרוי האט קיין צייט און מעגליכ־קייט צו פארווייגען זיך, זי מוז ארבייטען צו אויך מיט איהר לעבענס מיטעל.

איצט וועלען מיר איבערגעבען וועג־נען דער גרינדערין און פרעזידענטין פון דעם מאדערנעם קלוב, פרוי קיואר.

די פרוי קיואר רעכענט זיך הייניג פאר איינע פון די אנגעזעהענסטע אריס־טאקראטקעס פון פאריז. און אן אריסטאר־קראטקע איז זי געווארען דורך די אריס־טאקראטישע מענער מיט וועלכע זי האט התונה געהאט. די פרוי קיואר, איז גע־בוירען געווארען ביי אריסע עלטערען און א דאנק די שלעכטע לאגע איז זי געווען געצוואונגען צו געהן ארבייטען. זייערע א קליין מיידעלע האט זי זיך באשעפטיגט מיט פארקויפען בלומען. שפעטער צו האט זי זיך אפגעבען מיט פארקויפען צייטונגען אין די גאסען פון פאריז, און מיט דעם האט זי זיך באשעפטיגט ביז זי איז גרויס געווארען.

צווישען איהרע קונים האט זי גע־האט איינעם א בעאמטען פון דעם דייט־שען אמבאסאדאר אין פאריז מיט'ן נאר־מען רודאלף קלינגעלס. דער דאזיגער רו־דאלף קלינגעלס פלעגט יעדען פריהמארגען בעת ער פלעגט געהן צו זיין ארבייט קוי־פען ביי איהר א צייטונג. דער שעהנער פנים פון קיואר'ן האט שטארק צוגעצויגען דעם יונגען מאן און ער האט זיך אין איהר פארליעבט, און בכדי דאס ער זאל קענען זיך מיט איהר נעהענטער באקענען האט ער געבעטען דאס זי זאל איהם יע־דען פריהמארגען ברענגען די צייטונג אין זיין פריוואטען וואוינונג, און ער וועט איהר דערפאר עקסטרא באצאהלען. די פריילין איז איינענגענגען אויף דעם, און אויף מארגען ווען זי האט איהם געבראכט די צייטונג, האט זי דארטען געטראפען א בריהמטע מאדיסטין וועלכע האט איהר אויפגענומען א מאס אום אויפצונעהען איהר גוטע קליידער.

דאס מיידעל האט זיך פארוואונ־דערט און געפרעגט דעם הער רודאלף וואס דאס באדייטעט. האט איהר דער לעצטער ערקלעהרט דאס עס האט איהר ליעב, און איהר געבעטען ניט צו באשעפ־טיגען זיך מעהר מיט פארקויפען צייטונ־גען אין די גאסען, און ער וועט איהר באזארגען מיט אלעס וואס זי האט נוי־טיג.

די פרויליין בורנארט האט גלייך צור־געשטימט און אין א קורצע צייט ארום האט זי מיט איהם התונה געהאט. די פאר־פאלק האבען זיך געלעבט גליקליך ביז דעם קריעג.

ווען עס איז ערקלעהרט געווארען קריעג צווישען פראנקרייך און דייטשלאנד און ער האט געמוזט פארלאזען דאס לאנד, האט די פרוי בורנארט זיך ענטשאנט מיט־צופאהרען מיט איהר מאן קיין דייטש־לאנד, א דאנק דעם שטארקען פאטריאטי־שען געפיהל וועלכער האט זיך ביי איהר צופלאמערט צו איהר פאטערלאנד פראנק־רייך, און זי איז געבליבען אליין.

צו יענער צייט האט זיך גענומען צו איהר צושארען א הויכער רעגierונגס בעאמטער צו וועלכען זי האט ניט ארויס־געוויזען קיין אינטערעס, דער בעאמטער געפינענדיג זיך באליידיגט פון איהר אפ־שטעהן פון איהם, האט אלס נקמה אויס־געקלעהרט אויף איהר דאס זי שרייבט זיך צוזאמען מיט איהר מאן וועלכער געפינט זיך איצט אין דייטשלאנד, און ניט איהם איבער קריעגס סודות און אויף דאס געלט־הלאטען דערביי א זי זאל געטשפט וועג־רען אלס שפיאן. צו איהר גליק האט זיך אין דעם ענין אריינגעמישט א געוויסע ווירקענדע פערזאן, וועלכער האט פארן געריכט איבערצייגט איהר אומשולדיג־קייט און זי איז באפרייט געווארען.

נאך דער מלחמה נאכדעם ווי זי האט באקומען א נס פון איהר ערשטען מאן, האט זי זיך פארבונדען מיט לעאן ראמין, מיט דעם זעלבען מאן. וועלכער האט איהר פארטיידיגט. די פארבינדונג האט אנגעהאלטען בלויז 3 מאנאטען. נאכדעם ווי זי האט זיך געשיידט מיט איהם האט זי חתונה געהאט מיט אלפרעד לייזאן, א דעפוטאט אין פראנצויזישען פארלאמענט אין שטארק־פארוואלטער פון בארדא, און א דאנק די דאזיגע פארבינדונג האט זי אנגעהויבען אריינצוקומען אין די העכערע אריסטאקראטישע קרייזען פון פאריז, און האט פארבראכט איהר צייט אין פארגע־ניגען.

דער מאן איז געווען געגען דעם דאס זי זאל פארברענגען מיט פרעמדע מענער, אז זי ווייטער האט ניט געוואלט ליידען וואס ער מישט זיך אין אזעלכע זאכען, און דער סוף איז געווען דאס זיי זענען אויפגעשיידען געווארען.

נאכדעם ווי זי איז זיך צוגעגאנגען מיט איהר מאן האט זי נאך א חתונה געהאט מיט נאך צוויי מענער, מיט וועלכע זי האט קיין סך ניט פארבראכט און איז זיך צור־גאנגען.

דער לעצטער מאן איהרער אין גע־ווען קיואר וועמענס נאמען זי טראגט ביז היינטיגען טאג און מיט וועלכען זי האט זיך געשיידט. זי גיט צו צו, דאס זי האט איהם אמת ליעב געהאט. נאר דער בעס־טער מאן איז ניט מעהר ווי א מאן.

די פרוי בורנארט האט באשטימט ניט מעהר חתונה צו האבען. זי האט גע־נוג מיטגלעך צו מאכען א לעבען. עס איז איהר געגליבען א היבשער קאפיטאל פון איהרע מענער.

פון אלץ צוביסלאך

(צייט נאטיצען)
פון צפורי

די פוילישע תליה און ווי זי קוקט איצט אויס. — פלומערס ציוניזם און די פאראויסגעאגטע נביאות. — א הארבע קשיא פאר בוכא־רינען. — צוויי לאנגישע אורזאכען וואס לאזען זיך זעהר גלייבען.

א רייבע וואך מיט פארשיעדענע פאליטישע נייעס און פאסירונגען האבען מיר די פארינג וואך געהאט. רייך איז זי געווען אין אלגעמיינע, אזוי גוט ווי אין ספעציפיש אידישע פראגען. מיר וועלען זיך דא אבער אפשטעלען איבערהויפט אויף די אידישע אנגעלעגענהייטען.

צום אלעם ערשטען קומט די פוילישי־אידישע פראגע וועלכע איז איצט זיכער „דער העלד פון טאג" אין דער אידישער וועלט.

עס איז געווען געמאלדען אז די פוי־ליש אידישע פארהאנדלונגען וועלכע זע־נען שוין אנגענאנגען פאר א לענגערע צייט צווישען די פארשטעהער פון אידי־שען סיים קלוב אין דער פוילישער רעגיע־רונג האבען זיך פארענדיגט מיט ווינ־שענסווערטע רעזולטאטען צום גונסטען פאר די אידען.

עצהן פונקטען זענען פאראן אינ'ם אפמאך וועלכע זענען בקיצור אז וואס:

אז פוילישע אלס צוואנגס שפראך זאל אפגעשאפט ווערען פאר אידען; אידישע שולען זאלען קריגען עפענטליכע רעכטס; אידישע סוחרים זאלען קריגען רעגierונגס קרעדיטען; פוילישע רעגierונגס באנק זאל האבען אידישע פארשטעהער; גזירה פון נייעם געזעץ וועגען קאנצעסיעס, זאלען אפגעלעגט ווערען אויף פינף יאהר; ענט־זאגטע אידישע רעגierונגס באאמטע אין נאליציעג זאלען קריגען צוריק זייערע שטעלעס; און אז א אידישער דעפארט־מענט ביים בילדונגס מיניסטעריום זאל געגרינדעט ווערען.

אט דאס זענען אין קורצען די „ערשת הדברות" פון דעם אידיש־פוילי־שען אפמאך, און איצט לאמיר הערען וואס זאגען די ווייטערדיגע באריכטען.

מיר לייענען: דער פוילישער אור־סערען מיניסטער סקשינסקי, וועלכער וועט פארלאזען פוילען און די נאחענטע טעג צו פאהרען קיין אמעריקע, וועט באר־גלייט ווערען פון א מיטגליעד פון אידי־שען סיים קלוב, אויב דער אפמאך וואס די פוילישע רעגierונג האט געשלאסען מיט דער אידישער „קאלא" וועט גוט געהייסען ווערען, סיי דורך דעם פוילישען סיים און סאי דורך דעם אידישען סיים־קלוב. דערמיט וועט געצייגט ווערען פאר אמעריקע, אז פוילען האט אנגענומען א נייע שטעלונג צו דער אידישער באפעל־קערונג, און אז די פוילישע אידען שטי־צען דער פוילישער רעגierונג און געהען מיט איהר האנט אין האנט.

עס לעצטע איז דאס וויכטיגסטע און וועגען דעם ווילען מיר מאטע אביסעל רעדען.

סקשינסקי פאהרט קיין אמעריקע און וויל די באגלייטונג פון א אידישען פארשטעהער, און דער פאר — א שנעלער שרום מיט די אידען.

איז עס א גאנץ פארשטענדליכער טעם, און עס איז נאר ניטא וואס צו קאר־ענסירען. פוילען זוכט געלד און די אי־דען־פראגע שטעקט איהר, ווייזט אויס, ווי א ביין אין האלז, דאס זי געוואלט דעם דאזיגען „ביין" אויף דערווייל באר־זייטיגען כדי צו אויסמיידען אלע מעגלי־כע שווערינקייטען וואס זי וואלט איבער דעם אפשר געהאט.

אז מען דארף דעם גנב, שניידט מען איהם אפ פון דער תליה, זאגט א פאלקס־וועג־סעל, און פוילען ווי עס שיינט, האט גוט פארשטאנען ווי דעם דאזיגען ווערטעל צו אויסנוצען, און זי האט דעם „גנב" פון דער תליה, זאגט א פאלקס־וועג־סעל, און פוילען ווי עס שיינט, האט גוט פארשטאנען ווי דעם דאזיגען ווערטעל צו אויסנוצען, און זי האט דעם „גנב" פון דער תליה אראפגעשניטען — אבער די תליה האט זי איבע'רגעלאזט. יא די אלטע תליה שטעהט נאך, אפילו ניט גע־ריהרט, און זי ווארט אויף ווייטערדיגע אידישע קרבנות.

הערט אדרבא:

„א נייע גזירה פאר אידישע אימי־גראנטען פון פוילען וואס ווילען פאהרען אין אנדערע לענדער, איז אנגענומען גע־ווארען דורך דעם פוילישען סיים. די דא־זיגע גזירה באשטעהט אין דעם געזעץ פראיעקט וואס די רעגierונג האט אנגענומען, אז אלע אימיגראנטען וואס פאהרען אין אנדערע לענדער דורכ'ן ים, וועלען זיך מוזען אויסזעצען אויף די שי־פען ניט אין קיין אנדער פארט ווי אור־סער דעם איינציגען פוילישען פארט גדי־ניט, וואס עפענט זיך אויס'ן באלטישען ים, ניט ווייט פון דאנציג.

דער דאזיגער געזעץ פראיעקט איז אנגענומען געווארען פון דער רעגierונג דערפאר, וואס פוילען וויל דורכאויס ריכ־טען די אימיגראציע פון לאנד אויסשליס־ליך דורך איהרע איינענע פארטען און ניט דורך פרעמדע אויסלענדישע."

גאנץ פארשטענדליך איז דער דאזי־גער פראיעקט אנגענומען געווארען מיט א „כונה", און עס איז אזן צווייפעל, אז די אידען וועלען, מעהר ווי אלע אנדע־רע פון דער „כונה" ליידען.

אין ווען איהר קוקט זיך בעסער צו, אפילו צו דעם כלומרש דעמאקראטישען „אפמאך", זעהט איהר, אז די קאנצע־טיעס געזעצען ווערען בלויז אפגעלייגט, אבער ניט בטל, אז דאס שוידערליכע שטייערען סיסטעם, בנוגע אידען, בלייבט אין קראפט; אז דער צוואנגס זונטאג דוה ווערט ניט אפגעשאפט, און אז ווענען סובסידירען די אידישע שולען ווערט נאר־ניט דערמאהנט.

אט האט איהר די אלטע פוילישע תליה מיט איהר גאנצען פראבט און גלאנץ.

* * *

פלומער איז א ציוניסט. זיין שטע־לונג צום ציוניזם איז צופרידענשטעלענד. אזוי האט ערקלעהרט דר. ווייצמאן, נאכ־דעם ווי ער האט געהאט מיט'ן נייעם האי־קאמישאנער א לענגערען אינטערווייו. דאס ציינט נאכאמאל אז ניט אלע מאל איז א נביא א הכם. נאנץ אפט איז עס נאר דער היפך. אונזערע חכמים און נביאות־זאגער האבען זיך עס אנגערעדט ווי די פויקען ווען פלומער איז באשטימט צום ציוניזם.

נאטירליך קען מען נאך זעהר וועניג נעדענקסטו, דו האסט אויף מיין אקסע־דיין נאלדענעם קאפ אנגעשפארט, געטוליעם דיין ברוסט פעסט צו מייגער מיט האפנונג און מורא געווארט . . .

און לאנג זענען מיר דאן געזעסען צוזאמען אין שטילקייט פארטראכט; געשפונען א גאלדענעם מארגען, פארטוליעט אין שטאקיגער נאכט . . .

* * *

נעדענקסטו, א ליעבסטע, דעם אוועגען, ווען רויט איז פארנאנענען די זון? צו וועכסטו נאך הייגט יענע טרוימען? צו צאפעלט דיין הארץ נאך דערפון? . .

„המשביר" פארקויפט פראדוקטען פאר 20.297 פונט

ירושלים, (א. י. ק.).

פראדוקטען איז ווערט פון 20,297 פונט פון די נייע אידישע ישובים, גע־גרינדעט פון קרן־היסוד אויף דעם באדן פון דעם אידישען נאציאנאל־פאנד, זי נען אין פארגאנג פון די ערשטע 7 מ־נאטען פון דעם איצטיגען פינאנציעל־יאהר פארקויפט געווארען בלויז דורך די הינע קאאפעראטיוון קראמען פון דע „המשביר" — מעלדעט דער באריכ־פון דעם שאי־מייסטער פון דער הינע ציוניסטישער עקזעקוטיווע צו דער הויפ־לייטונג פון דעם קרן־היסוד. מילד, גע־מיינע און אייער, פון די דערמאנט ישובים, זענען דורך דעם „המשביר" פארקויפט געווארען אין פארלויף פ־מאנאט מארטס — אין ווערט פון 206,[illegible] פונט, און אין פארלויף פון מאנאט אפ־ריל — אין ווערט פון 3,403 פונט.

ליעדער.

פון א. געלמאן.

וועה.

עס צאנקט מיין זעל אין פיין פון לעבען
צאפעלט זיך פון שמארץ;
צעוועהטאגט, אנגעזאפט מיט ליידען
איז מיין משיגליך הארץ.

טיעף, גאנץ טיעף דארט ליגט פארבאר־ען
א בלוטיג רויטער וועה;
ברענט און פלאקערט דארט א פייער,
נאר שטיל, גאר אהן געשריי:

ארויסצושרייען נאר מיין וועהטאג
בין איך נישט אימשטאנד;
צרישארף זענען מיינע שמערצען,
צו גרויס איז די יאגד! . . .

געדענקסטו?

געדענקסטו, אה ליעבסטע, דעם אוועג־ען
ווען רויט איז פארנאנענען די זון?
די ערד האט געהילט זיך אין שאטען,
מיין הארץ האט א ציטער געטון. —

א סוד האב דיר איפארטרויט,
דו האסט געענטפערט מיר שטיל;
צוזאמענגעגעקניפט האט אונז ביידען
א פלאמעריג, הארציג געפיהל.

געדענקסטו, דו האסט אויף מיין אקסע־דיין נאלדענעם קאפ אנגעשפארט,
געטוליעט דיין ברוסט פעסט צו מייגער
מיט האפנונג און מורא געווארט . . .

און לאנג זענען מיר דאן געזעסען
צוזאמען אין שטילקייט פארטראכט;
געשפונען א גאלדענעם מארגען,
פארטוליעט אין שטאקיגער נאכט . . .

* * *

געדענקסטו, א ליעבסטע, דעם אוועגען,
ווען רויט איז פארנאנענען די זון?
צו וועכסטו נאך הייגט יענע טרוימען?
צו צאפעלט דיין הארץ נאך דערפון? . .

עקאנאמישע אומשטענדען. אבער אז שנעל ווי א שטיקעל פארלייכטערונג א געקומען האבען זיי עס אויסגענוצט, אז טרייסלען זיך אפ פון ערד ארבייט. דא איז אפילו גאנץ אנגעוועהטאמט, אבע פאקטיש איז עס דאך אזוי.

און ווענען דער אויסגעהאלטענקייט פון דער צווייטער אורזאך אין כדאי הערען א ווייטערדיגען באריכט.

"די אידישע קאמוניסטישע פרעס אין סאוויעט רוסלאנד, האט לעצטענס פארשטארקט איהרע ארטיקלען געגען דעם אנטיסעמיטיזם וואס האט זיך פא דער לעצטער צייט ענטוויקעלט אין רוס לאנד צווישען די סאוויעטישע בעאמטע.

"דער מאסקווער "עמעס", וואס א דער אפיציעלער אראגן פון דער אידישע אזאמטיגסטישער פארטיי בעראנגט א רייד פאקטען, ווען קאמוניסטישע בעאמטע האבען באהאנדעלט אידען אויף א שענע לכען אנטיסעמיטישען אופן.

"די צייטונג ניט צו, אז אפענער א טיסעמיטיזם ווערט פראקטיצירט פון דע אדמיניסטראציע געגען אידען אין די דע זיגע שטעדטלאך, וועלכע זענען שטאר באפעלקערט פון אידען, און זי אפעלער צו די לאקאלע יעווסעקען, דיי זאלען אר טונג געבען אויף אזעלכע פאלען, און ז לען עס בארייטען צום צענטראלען קאמ טעט, וועלכער וועט אנגעהמען מיטלי גונגען דעם."

אט דאס דערט דער אפיציעלער א ריש־קאמוניסטישער ארגאן אליין, א מיר זענען זיך משער אז ער איבערטרייב ניט, ווייל די גאנצע "עמעס'דיגע פעטש ניט ער דאך זיך אליין, און אויב עס בלי בען סמנים פון רוסע פיינער, איז ע אויף זיין איינענעם פנים. און ניט אוי אימיצענס אנדערש. פארקעהרט נאר, ע איז צו גלויבען, אז אויף ווייניג ער האב געקענט, האט ער די זאך פארמילדערט — און דאך איז עס אזוי טרויעריג.

פון אלץ צוביסלאך

(צייט נאטיצען)
פון צפורי

די פוילישע תליה און ווי זי קוקט איצט אויס. — פלומערס ציוניזם און די פאראויסגעאגטע נביאות. — א הארבע קשיא פאר בוכא־רינען. — צוויי לאנגישע אורזאכען וואס לאזען זיך זעהר גלייבען.

א רייבע וואך מיט פארשיעדענע פאליטישע נייעס און פאסירונגען האבען מיר די פארינג וואך געהאט. רייך איז זי געווען אין אלגעמיינע, אזוי גוט ווי אין ספעציפיש אידישע פראגען. מיר וועלען זיך דא אבער אפשטעלען איבערהויפט אויף די אידישע אנגעלעגענהייטען.

צום אלעם ערשטען קומט די פוילישי־אידישע פראגע וועלכע איז איצט זיכער „דער העלד פון טאג" אין דער אידישער וועלט.

עס איז געווען געמאלדען אז די פוי־ליש אידישע פארהאנדלונגען וועלכע זע־נען שוין אנגענאנגען פאר א לענגערע צייט צווישען די פארשטעהער פון אידי־שען סיים קלוב אין דער פוילישער רעגיע־רונג האבען זיך פארענדיגט מיט ווינ־שענסווערטע רעזולטאטען צום גונסטען פאר די אידען.

עצהן פונקטען זענען פאראן אינ'ם אפמאך וועלכע זענען בקיצור אז וואס:

אז פוילישע אלס צוואנגס שפראך זאל אפגעשאפט ווערען פאר אידען; אידישע שולען זאלען קריגען עפענטליכע רעכטס; אידישע סוחרים זאלען קריגען רעגierונגס קרעדיטען; פוילישע רעגierונגס באנק זאל האבען אידישע פארשטעהער; גזירה פון נייעם געזעץ וועגען קאנצעסיעס, זאלען אפגעלעגט ווערען אויף פינף יאהר; ענט־זאגטע אידישע רעגierונגס באאמטע אין נאליציעג זאלען קריגען צוריק זייערע שטעלעס; און אז א אידישער דעפארט־מענט ביים בילדונגס מיניסטעריום זאל געגרינדעט ווערען.

אט דאס זענען אין קורצען די „ערשת הדברות" פון דעם אידיש־פוילי־שען אפמאך, און איצט לאמיר הערען וואס זאגען די ווייטערדיגע באריכטען.

מיר לייענען: דער פוילישער אור־סערען מיניסטער סקשינסקי, וועלכער וועט פארלאזען פוילען און די נאחענטע טעג צו פאהרען קיין אמעריקע, וועט באר־גלייט ווערען פון א מיטגליעד פון אידי־שען סיים קלוב, אויב דער אפמאך וואס די פוילישע רעגierונג האט געשלאסען מיט דער אידישער „קאלא" וועט גוט געהייסען ווערען, סיי דורך דעם פוילישען סיים און סאי דורך דעם אידישען סיים־קלוב. דערמיט וועט געצייגט ווערען פאר אמעריקע, אז פוילען האט אנגענומען א נייע שטעלונג צו דער אידישער באפעל־קערונג, און אז די פוילישע אידען שטי־צען דער פוילישער רעגierונג און געהען מיט איהר האנט אין האנט.

עס לעצטע איז דאס וויכטיגסטע און וועגען דעם ווילען מיר מאטע אביסעל רעדען.

סקשינסקי פאהרט קיין אמעריקע און וויל די באגלייטונג פון א אידישען פארשטעהער, און דער פאר — א שנעלער שרום מיט די אידען.

איז עס א גאנץ פארשטענדליכער טעם, און עס איז נאר ניטא וואס צו קאר־ענסירען. פוילען זוכט געלד און די אי־דען־פראגע שטעקט איהר, ווייזט אויס, ווי א ביין אין האלז, דאס זי געוואלט דעם דאזיגען „ביין" אויף דערווייל באר־זייטיגען כדי צו אויסמיידען אלע מעגלי־כע שווערינקייטען וואס זי וואלט איבער דעם אפשר געהאט.

אז מען דארף דעם גנב, שניידט מען איהם אפ פון דער תליה, זאגט א פאלקס־וועג־סעל, און פוילען ווי עס שיינט, האט גוט פארשטאנען ווי דעם דאזיגען ווערטעל צו אויסנוצען, און זי האט דעם „גנב" פון דער תליה אראפגעשניטען — אבער די תליה האט זי איבע'רגעלאזט. יא די אלטע תליה שטעהט נאך, אפילו ניט גע־ריהרט, און זי ווארט אויף ווייטערדיגע אידישע קרבנות.

הערט אדרבא:

„א נייע גזירה פאר אידישע אימי־גראנטען פון פוילען וואס ווילען פאהרען אין אנדערע לענדער, איז אנגענומען גע־ווארען דורך דעם פוילישען סיים. די דא־זיגע גזירה באשטעהט אין דעם געזעץ פראיעקט וואס די רעגierונג האט אנגענומען, אז אלע אימיגראנטען וואס פאהרען אין